

Załącznik
do uchwały Nr XXVIII/176/21
Rady Powiatu Pisz
z dnia 25 lutego 2021 r.

POWIATOWY PROGRAM DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

NA LATA 2021 – 2025

*„Tylko wówczas gdy uznawane są prawa najsłabszych,
społeczeństwo może twierdzić,
że jest zbudowane na fundamencie prawa i sprawiedliwości:
niepełnosprawny nie jest osobą w inny sposób niż pozostali,
a zatem uznając i chroniąc jego godność i prawa,
uznajemy i chronimy godność i prawa nas wszystkich i każdego.”*

Jan Paweł II

2021 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP	str. 3
I. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE PISKIM	str. 13
1. Charakterystyka powiatu	str. 13
2. Osoby niepełnosprawne w powiecie piskim	str. 18
3. Potrzeby i oczekiwania osób niepełnosprawnych powiatu piskiego (na podstawie przeprowadzonych ankiet)	str. 23
II. ADRESACI PROGRAMU	str. 28
III. CELE POWIATOWEGO PROGRAMU DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	str. 29
IV. ZAKŁADANE REZULTATY.....	str. 38
V. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU	str. 39
PODSUMOWANIE	str. 40

WSTĘP

W Polsce podstawowymi aktami prawnymi, które bezpośrednio odnoszą się do osób niepełnosprawnych są: ustawa o pomocy społecznej, ustawa o rentach i emeryturach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym, ustawa Prawo Budowlane oraz ustawa o rehabilitacji zawodowej i zatrudnianiu osób niepełnosprawnych. To właśnie ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (j. t. Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.) nakłada na powiat obowiązek opracowywania i realizacji, zgodnie z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Zarówno w literaturze, jak i w społeczeństwie funkcjonuje wiele definicji niepełnosprawności.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji (...) osoba niepełnosprawna to osoba, której stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza bądź uniemożliwia wypełnianie ról społecznych, a w szczególności zdolności do wykonywania pracy zawodowej, jeżeli ich niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o:

- 1) zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności (tj. stopnia znacznego, umiarkowanego lub lekkiego),
- 2) całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów, lub
- 3) niepełnosprawności, wydanym przed ukończeniem 16 roku życia.

ORZECZENIA O STOPNIU NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

W przypadku orzeczenia o stopniu niepełnosprawności przepisy w/w ustawy przewidują gradację niepełnosprawności poprzez określenie jej stopni. Ustala się trzy stopnie niepełnosprawności:

- znaczny
- umiarkowany
- lekki

Stopień niepełnosprawności osoby zainteresowanej orzeka się na czas określony lub na stałe. Decyduje ocena możliwości poprawy funkcjonowania osoby zainteresowanej. Orzeczenie o stopniu niepełnosprawności wydaje się osobie, która ukończyła 16 rok życia.

Do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osoby:

1. niezdolne do pracy i wymagające, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.
2. zdolne do pracy w warunkach pracy chronionej i wymagające, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zarówno osoby z pierwszej jak i drugiej grupy muszą jednocześnie wymagać stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych, w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji. Zatem zaliczenie do znacznego stopnia niepełnosprawności możliwe jest tylko wówczas, gdy u osoby zainteresowanej występują jednocześnie ograniczenia w wykonywaniu zatrudnienia i konieczności stałej lub długotrwałej opieki i pomocy.

Niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności mogą być zaliczone trzy grupy osób z naruszoną sprawnością organizmu tj.:

1. niezdolne do pracy,
2. zdolne do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej,
3. wymagające czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Zaliczenie do znacznego lub umiarkowanego stopnia niepełnosprawności osoby zainteresowanej, nie wyklucza możliwości zatrudnienia tej osoby u pracodawcy niezapewniającego warunków pracy chronionej w przypadkach:

- przystosowania przez pracodawcę stanowiska pracy do potrzeb osoby niepełnosprawnej,
- zatrudnienia w formie telepracy.

W odniesieniu do ograniczeń w zatrudnieniu definicja umiarkowanego stopnia niepełnosprawności nie różni się od definicji stopnia znacznego. W obu przypadkach

występuje kryterium niezdolności do pracy lub zdolności do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej. Kolejnym kryterium kwalifikującym do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności jest konieczność czasowej lub częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. Użyty w definicji umiarkowanego stopnia niepełnosprawności wyraz „lub” oznacza, że w przeciwieństwie do znacznego stopnia niepełnosprawności, każda z przesłanek stanowi samodzielną podstawę do zaliczenia do tego stopnia niepełnosprawności.

Do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osoby:

1. o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną;
2. o naruszonej sprawności organizmu, mające ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Nie ma wymogu, aby powyższe przesłanki występowały łącznie.

Obowiązujące w polskim systemie orzecznictwa o niepełnosprawności kryteria i standardy postępowania orzeczniczego zawarte w definicjach stopni niepełnosprawności oraz niepełnosprawności budowane są na konstrukcji określającej zachowane, mimo naruszonej sprawności organizmu, możliwości osoby w zakresie:

- samodzielnej egzystencji,
- pełnienia ról społecznych,
- zatrudnienia w odpowiednich warunkach.

Pojęcie niepełnosprawność / stopień niepełnosprawności obejmuje więc kategorię zdolności do pełnienia przez człowieka ról społecznych. Zachodzi bowiem zależność pomiędzy ograniczeniem zdolności do realizacji oczekiwań, funkcji, zachowań i postaw wynikających z zajmowanej pozycji społecznej w różnych grupach społecznych a niepełnosprawnością.

Niepełnosprawność, zgodnie z kryterium ustawowym, to niemożność efektywnego pełnienia ról społecznych tj. wypełniania zobowiązania wynikającego z zajmowanej pozycji społecznej przy korzystaniu przez osobę z przysługujących jej przywilejów i praw według bardziej

mniej określonego wzoru, a więc niemożność bądź trudności w codziennej aktywności i uczestnictwie.

Rola społeczna jest zatem konsekwencją określonej pozycji jednostki w grupie, choć jej realizacja zależy od wielu innych czynników m.in. od zespołów norm i oczekiwań. Rola społeczna nie jest jednak jedynie odzwierciedleniem pozycji już posiadanej. Bywa ona czasem odzwierciedleniem pozycji, do której jednostka dopiero aspiruje.

ORZECZENIA ZUS, KRUS, BRANŻOWE

Orzeczenia o inwalidztwie, niezdolności do pracy i/lub niezdolności do samodzielnej egzystencji oraz stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym podlegają przełożeniu, na orzeczenie o stopniu niepełnosprawności.

Przełożeniu podlegają wyłącznie orzeczenia wydane przez organ rentowy na orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, natomiast zasada ta nie pozwala na przekładanie orzeczeń o stopniu niepełnosprawności na orzeczenia organu rentowego. Jednokierunkowość przekładania orzeczeń (określone orzeczenia organów rentowych przekłada się na orzeczenia zespołów do spraw orzekania o niepełnosprawności) jest zasadą, od której nie ma żadnych wyjątków.

Pojęcia niepełnosprawności, które zawiera art. 4 ustawy z 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych nie można utożsamiać z pojęciem niezdolności do pracy, określonym w art. 12 ustawy z 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Nie są one tożsame, a różnice między nimi występują zarówno w płaszczyźnie definicyjnej, jak i w zakresie orzekania o każdym z tych stanów, które z kolei stanowią przesłankę do przyznania innego rodzaju świadczeń bądź uprawnień (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2005 r.).

Orzeczenie stwierdzające znaczny stopień niepełnosprawności nie jest równoznaczne z orzeczeniem lekarza orzecznika organu rentowego o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji (Postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2005 r.).

Wydane przez lekarza orzecznika ZUS:

- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i samodzielnej egzystencji traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczenie o niezdolności do samodzielnej egzystencji traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy oraz celowości przekwalifikowania traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Orzeczenia o inwalidztwie:

- orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczenie o zaliczeniu do II grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności;
- orzeczenie o zaliczeniu do III grupy inwalidów traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Osoby o stałej lub długotrwałej niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym, którym przysługuje zasiłek pielęgnacyjny:

- traktowane są na równi z osobami zaliczonymi do znacznego stopnia niepełnosprawności,
- pozostałe osoby traktowane są na równi z osobami zaliczonymi do lekkiego stopnia niepełnosprawności.

Podstawą takiego rozstrzygnięcia jest wyłącznie ważne orzeczenie o niezdolności do pracy w gospodarstwie rolnym wydane przed 1 stycznia 1998 r.

Ważne orzeczenie o zaliczeniu do jednej z grup inwalidztwa, wydane przez komisje lekarskie podległe MON lub MSWiA, przed 1 stycznia 1998 r., na podstawie odrębnych przepisów dotyczących niezdolności do służby, przekłada się na następujące stopnie niepełnosprawności:

- orzeczenie o zaliczeniu do I grupy inwalidztwa traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,

- orzeczenie o zaliczeniu do II grupy inwalidztwa traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności,
- orzeczenie o zaliczeniu do III grupy inwalidztwa w związku ze służbą z jednoczesnym orzeczeniem inwalidztwa III grupy z ogólnego stanu zdrowia traktowane jest na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

WYROKI SĄDOWE

Wyroki sądu pracy i ubezpieczeń społecznych wydane w postępowaniu odwoławczym od:

- orzeczenia wydanego przez wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności,
- decyzji organu rentowego w sprawie ubezpieczeń społecznych, stanowią podstawę do zaliczenia danej osoby do osób niepełnosprawnych .

W przypadku uzyskania wyroku sądowego, który w części modyfikuje orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności dokumentami potwierdzającymi status osoby niepełnosprawnej są wyrok sądu oraz orzeczenie zespołu w części nie objętej rozstrzygnięciem sądu zawartym w wyroku. Dzieje się tak dlatego, że w obowiązującym stanie prawnym brak jest procedury „wpisywania” wyroków sądowych w orzeczenia o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności.

ORZECZENIE O NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Podstawą uznania osoby, która nie ukończyła 16 roku życia za niepełnosprawną jest ustalenie, że:

- ma naruszoną sprawność fizyczną lub psychiczną;
- przewidywany okres trwania upośledzenia stanu zdrowia przekracza 12 miesięcy;
- wymaga zapewnienia jej całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku z powodu wady wrodzonej, długotrwałej choroby lub uszkodzenia organizmu.

Wszystkie wymienione przesłanki **muszą wystąpić łącznie**.

Niepełnosprawność dziecka orzeka się na czas określony, jednak na okres nie dłuższy niż do ukończenia przez dziecko 16 roku życia. Decyduje ocena możliwości poprawy funkcjonowania dziecka. Orzeczenie o niepełnosprawności wydaje się na wniosek złożony do

powiatowego/miejskiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności przez przedstawiciela ustawowego dziecka.

W świetle przepisów regulujących postępowanie o wydanie orzeczenia o niepełnosprawności - dzieckiem jest osoba, która nie ukończyła 16 roku życia.

W Polsce przy orzekaniu rodzaju niepełnosprawności używane są następujące symbole niepełnosprawności:

01-U – upośledzenie umysłowe;

02-P – choroby psychiczne;

03-L – zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu;

04-O – choroby narządu wzroku;

05-R – upośledzenie narządu ruchu;

06-E – epilepsja;

07-S – choroby układu oddechowego i krążenia;

08-T – choroby układu pokarmowego;

09-M – choroby układu moczowo-płciowego;

10-N – choroby neurologiczne;

11-I – inne, w tym schorzenia: endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne; choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego;

12-C – całościowe zaburzenia rozwojowe, np. autyzm.

Często osoby niepełnosprawne, ze względu na ograniczenia wynikające z ich rodzaju niepełnosprawności napotykać w codziennym życiu wiele barier społecznych, psychicznych, a w konsekwencji zawodowych i ekonomicznych. Dlatego też ważne jest, aby osoby niepełnosprawne i ich rodziny otrzymywały stosowną opiekę i wsparcie ze strony instytucji czy organizacji działających na ich rzecz. To do nich w pierwszej kolejności zwracają się osoby niepełnosprawne, które bardzo często potrzebują kompleksowego wsparcia i pomocy z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej.

Zgodnie z ustawą o rehabilitacji (...) poprzez rehabilitację osób niepełnosprawnych należy rozumieć zespół działań, w szczególności organizacyjnych, leczniczych, psychologicznych, technicznych, szkoleniowych, edukacyjnych i społecznych, zmierzających do osiągnięcia, przy aktywnym uczestnictwie tych osób, możliwie najwyższego poziomu ich funkcjonowania, jakości życia i integracji społecznej.

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwa w życiu społecznym. Jest ona realizowana przede wszystkim przez:

1. Wyrabianie zaradności osobistej i pobudzanie aktywności społecznej osoby niepełnosprawnej.
2. Wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych.
3. Likwidację barier, w szczególności architektonicznych, urbanistycznych, transportowych, technicznych, w komunikowaniu się i dostępie do informacji.
4. Kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

Natomiast **rehabilitacja zawodowa** ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia oraz awansu zawodowego przez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy. Istotne jest, aby właściwie zostały określone predyspozycje do wykonywania danego zawodu, rzetelnie prowadzone poradnictwo zawodowe uwzględniające ocenę zdolności do pracy, prawidłowo dobrane i wyposażone miejsce pracy, właściwie określona potrzeba na środki techniczne umożliwiające lub ułatwiające wykonywanie pracy.

Zastosowanie przez różnego rodzaju instytucje świadczące pomoc osobom niepełnosprawnym zasad i celów, które wyznacza rehabilitacja społeczna i zawodowa, powinno prowadzić u osób niepełnosprawnych do podniesienia samooceny, skłonić do uczestniczenia w życiu społecznym, a w rezultacie zapobiegać wykluczeniu społecznemu tych osób. W dalszej perspektywie ogół podejmowanych działań ma doprowadzić do sprawnego i w miarę możliwości samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie. Konieczne jest przełamywanie wciąż funkcjonujących w społeczeństwie stereotypów na temat osób niepełnosprawnych. Problem ten dotyczy także rodzin osób niepełnosprawnych oraz ich najbliższego otoczenia. Stereotypy te mocno funkcjonują wśród pracodawców, którzy niechętnie zatrudniają osoby niepełnosprawne. Pomimo szerokiej akcji społecznej w mediach na temat uprawnień pracodawców zatrudniających osoby niepełnosprawne, pracodawcy niechętnie podchodzą do tego tematu.

Niniejszy program jest w dużej mierze kontynuacją działań powiatu na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowanych w latach ubiegłych.

Cele określone w niniejszym Programie wpisują się w zagadnienia z zakresu rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania osób niepełnosprawnych oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych. W związku z tym zakłada się, że cele te będą realizowane przy ścisłej współpracy szczególnie z instytucjami administracji samorządowej, organizacjami samorządowymi, stowarzyszeniami, fundacjami oraz innymi partnerami społecznymi.

Niniejszy program, ze względu na swój szeroki zakres umożliwia podejmowanie różnorodnych, pożytecznych inicjatyw na rzecz osób niepełnosprawnych głównie mających na celu pokonywanie skutków niepełnosprawności oraz zapobieganie izolacji i marginalizacji społecznej osób niepełnosprawnych i ich rodzin.

Powiatowy Program Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych jest zgodny z:

- Strategią Rozwoju Powiatu Piskiego 2013-2023.
- Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych Powiatu Piskiego na lata 2021-2030.

Aktywność osób niepełnosprawnych jest niezbędnym warunkiem równoprawnego ich uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym kraju.

Pomimo ciągle rosnącej świadomości społecznej dotyczącej rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych w dalszym ciągu obserwuje się utrudnienia dla tej grupy osób w wejściu na rynek pracy oraz napotykanie na bariery utrudniające pełne korzystanie z praw, a nawet wykonywanie obowiązków obywatelskich.

Obowiązek wyrównywania tych szans oraz zajęcia się konsekwencjami niepełnosprawności spoczywa na władzach państwowych i samorządowych. Jednak nie zmniejsza to odpowiedzialności ogółu społeczeństwa, jednostek czy też organizacji, które już od lat są partnerami w tworzeniu spójnej i efektywnej polityki na rzecz osób niepełnosprawnych.

Najbliżej spraw i problemów mieszkańców jest samorząd powiatowy oraz samorządy gminne i te podmioty powinny przejąć kierownictwo w budzeniu powszechnej świadomości społeczeństwa co do korzyści z włączenia osób niepełnosprawnych w każdą dziedzinę życia społecznego, ekonomicznego i politycznego. Samorządy muszą również zapewnić, aby ludzie, którzy na skutek ciężkiego upośledzenia stali się zależni od innych, mieli możliwości i warunki do osiągnięcia standardu równego poziomowi życia osób sprawnych.

Partnerem samorządów w podejmowaniu działań służących poprawie warunków życia osób niepełnosprawnych i przełamywaniu barier powinny być organizacje pozarządowe. Mogą one w różny sposób służyć pomocą – formułując potrzeby, sugerując odpowiednie rozwiązania i świadcząc usługi uzupełniając władze.

I. SYTUACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W POWIECIE PISKIM

1. Charakterystyka powiatu:

Powiat piski położony jest w południowo - wschodniej części województwa warmińsko – mazurskiego. Graniczy z powiatem szczycieńskim, mrągowskim, giżyckim, ełckim, grajewskim, kolneńskim i ostrołęckim. Zajmuje obszar 1 776 km², co stanowi 7,34% powierzchni województwa, w tym użytki rolne 30%, użytki leśne 49%. Znajduje się on między trzema krainami geograficznymi: Krainą Wielkich Jezior, Wysoczyzną Kolneńską i Pojezierzem Ełckim. Swym zasięgiem obejmuje cztery gminy miejsko – wiejskie: Biała Piska, Orzysz, Pisz i Ruciane Nida.

Rysunek nr 1: Powiat Piski w podziale na gminy

Źródło: https://www.osp.org.pl/hosting/mapy/warmińsko_mazurskie/pisz.jpg.

Według przeprowadzonego przez Główny Urząd Statystyczny *Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011* Powiat Piski zamieszkuje 58 504 osób, w tym: 29 301 kobiet i 29 203 mężczyzn.

Liczba mieszkańców Powiatu Piskiego ogółem	w tym:		Poszczególne Gminy	Liczba mieszkańców w poszczególnych gminach ogółem	w tym:	
	mieszkańcy miasta	mieszkańcy wsi			mieszkańcy miasta	mieszkańcy wsi
58 504	34 559	23 945	Pisz	27 957	19 675	8 282
			Biała Piska	12 399	4 158	8 241
			Orzysz	9 600	5 905	3 695
			Ruciane-Nida	8 548	4 821	3 727

Ludność Powiatu Piskiego w rozbiciu na poszczególne gminy.

Pod względem liczby mieszkańców powiat piski zajmuje 11. miejsce w województwie (na 21 powiatów) i 265. w kraju (na 379 powiatów). Aż 59% ludności powiatu mieszka w miastach i relacja ta pozostaje stabilna od kilkunastu lat. Nie obserwuje się szczególnego odpływu ludności ze wsi, ani jej napływu wyłącznie do miast. Najwięcej, ponieważ aż jedna trzecia ludności powiatu, mieszka w mieście Pisz. Innymi stosunkowo ludnymi rejonami są obszary wiejskie gmin Pisz i Biała Piska.

Działalność kulturalną na terenie powiatu prowadzą głównie domy kultury, muzea, biblioteki oraz świetlice wiejskie.

Mieszkańcy mają zapewnioną opiekę zdrowotną. Główną placówką służby zdrowia jest **Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej – Szpital Powiatowy w Pisz**. Dodatkowo na terenie każdej z gmin funkcjonują niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz ośrodki zdrowia. W wyniku przystąpienia Powiatu Piskiego do realizacji programu celowego PFRON pn. „Program wyrównywania różnic między regionami II” w 2012 r. na terenie SP ZOZ Szpitala Powiatowego w Pisz zlikwidowano bariery architektoniczne polegające na:

- zakupie schodolazu dla obiektu mieszczącego poradnię ginekologiczno-położniczą, pracownię ginekologiczno-położniczą USG oraz poradnię preluksacyjną,
- zakupie i montażu pochwyków przyściennych w ciągach komunikacyjnych Oddziału Wewnętrznego Szpitala,

- zakupie i montażu platformy zewnętrznej z wykonaniem robót towarzyszących, zlokalizowanej przy schodach wejścia głównego do Pawilonu Pediatriczno-Położniczego,
- zakupie i montażu dźwigu platformowego pionowego wraz z wykonaniem robót towarzyszących w budynku Przychodni Specjalistycznej.

Społeczność zamieszkała na terenie powiatu piskiego ma także zapewniony dostęp do edukacji. Na terenie powiatu funkcjonują przedszkola, szkoły podstawowe, gimnazja, szkoła zawodowa, a także szkoły średnie - ogólnokształcące, technika, do których uczęszczają także uczniowie niepełnosprawni. Szkoły prowadzone są przez jednostki samorządu terytorialnego, jak również przez administrację rządową, organizacje społeczne i stowarzyszenia. Na terenie powiatu funkcjonuje **Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Łupkach**, podlegający samorządowi powiatowemu. W placówkach tych w ramach realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami III” systematycznie likwidowane są bariery architektoniczne w postaci podjazdów czy przystosowania łazienek do potrzeb osób niepełnosprawnych ruchowo.

Od 2006 r. na terenie Powiatu Piskiego działa **Ośrodek Rehabilitacyjno – Edukacyjno – Wychowawczy w Piszcu**. Ośrodek ten prowadzony jest przez Stowarzyszenie "Przymierze – Ziemia Piska" w Piszcu. Placówka przeznaczona jest dla dzieci i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym oraz ze sprzężeniami. Ośrodek prowadzi zajęcia, których celem jest wspomaganie rozwoju dzieci i młodzieży w wieku od 3–25 lat. Zajęcia realizuje się według indywidualnych programów, dostosowanych do potrzeb i możliwości konkretnego wychowanka. W placówce organizowane są zajęcia edukacyjno-terapeutyczne, rewalidacyjno-wychowawcze oraz zajęcia w ramach wczesnego wspomagania. W 2018 r. oddano do użytku nowo wybudowany trzykondygnacyjny budynek, który powstał przy Ośrodku Rewalidacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym w Piszcu. Dzięki rozbudowie placówka zyskała dodatkowo 500 m². W obiekcie znajdują się sale terapeutyczne, rehabilitacyjne, edukacyjno-rewalidacyjne, specjalistyczne gabinety, gdzie odbywają się zajęcia z psychologiem, pedagogiem, logopedą, a także pomieszczenia biurowe oraz łazienki dostosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych. Ponadto w budynku znajduje się winda ułatwiająca komunikację między piętrami. Przedsięwzięcie to zostało zrealizowane z częściowym dofinansowaniem ze środków PFRON.

Na terenie powiatu funkcjonują cztery ośrodki pomocy społecznej. Każdy z nich świadczy swoje usługi dla mieszkańców powiatu zamieszkałych na terenie poszczególnych gmin, tj. Gminy Pisz, Orzysz, Biała Piska oraz Ruciane-Nida.

Osoby niepełnosprawne mają zapewnioną opiekę dzienną w czterech środowiskowych domach samopomocy, tj. w:

- Środowiskowym Domu Samopomocy w Ukcie (45 osób)
- Środowiskowym Domu Samopomocy w Piszcu (50 osób),
- Powiatowym Środowiskowym Domu Samopomocy w Białej Piskiej (52 osób),
- Środowiskowym Domu Samopomocy w Orzyszu (60 osób).

Środowiskowy Dom Samopomocy w Ukcie świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. Dom jest ośrodkiem wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym dla 45 osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ponadto osoby niepełnosprawne z zaburzeniami psychicznymi mają zapewnioną całodobową opiekę w *Domu Pomocy Społecznej „BETEZDA”* w Ukcie (40 osób). Zarówno Środowiskowy Dom Samopomocy w Ukcie, jak i Domu Pomocy Społecznej „BETEZDA” w Ukcie prowadzony jest przez Parafię Ewangelicko-Augsburską w Mikołajkach w ww. miejscowości. Liczba miejsc w ww. ośrodkach nie zaspakajają potrzeb w tym zakresie. Parafia Ewangelicko-Augsburską w Mikołajkach już dwukrotnie korzystała z dofinansowania PFRON na zakup mikrobusa przystosowanego do przewozu swoich podopiecznych, w tym także osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Środowiskowy Dom Samopomocy w Piszcu przeznaczony jest dla 50 osób przewlekle psychicznie chorych typ A i upośledzonych umysłowo typ B. Organem prowadzącym jest Ewangelickie Stowarzyszenie BETEL, realizującym zadania z zakresu pomocy społecznej. Podmiotem zlecającym zadanie jest Gmina Pisz z siedzibą w Piszcu. W 2017 r. organ prowadzący, korzystając z dofinansowania PFRON, zakupił na rzecz Środowiskowego Domu Samopomocy w Piszcu mikrobus przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym także osób poruszających się na wózkach inwalidzkich.

Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Białej Piskiej jest placówką docelowo przeznaczoną dla 52 osób. Organem prowadzącym PŚDS w Białej Piskiej jest Ewangelickie Stowarzyszenie BETEL działające przy Parafii Ewangelicko – Augsburskiej w Piszcu. Ośrodek swą działalność prowadzi w dwóch budynkach: przy ul. Słowackiego 12, gdzie mieści się główna siedziba oraz w budynku przy ul. Mickiewicza 24. W 2018 r. Ewangelickie Stowarzyszenie BETEL korzystając z dofinansowania ze środków PFRON zakupiło, na rzecz Powiatowego Środowiskowego Domu Samopomocy w Białej Piskiej, mikrobus przystosowany do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym także osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. Ponadto w placówce tej zakupiono i zamontowano windę. Koszt tego przedsięwzięcia również został dofinansowany ze środków PFRON.

Na terenie gminy Orzysz funkcjonuje *Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu* przeznaczony dla 60 osób z niepełnosprawnością, zaburzeniami psychicznymi, samotnych, potrzebujących opieki. Zadaniem ŚDS jest zapewnienie uczestnikom możliwości rozwoju, zaspokojenia ich podstawowych potrzeb życiowych, usamodzielnienia oraz integracji społecznej. Ponadto Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu posiada 4 miejsca całodobowego pobytu przeznaczone dla uczestników ŚDS w Orzyszu,

Ponadto na terenie Powiatu Piskiego funkcjonują *Warsztaty Terapii Zajęciowej w Piszcu* prowadzone przez Stowarzyszenie "Przymierze – Ziemia Piska" w Piszcu. Warsztaty realizują zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej zmierzające do ogólnego rozwoju i poprawy sprawności, niezbędnych do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia – na miarę jej indywidualnych możliwości. Obecnie terapia prowadzona jest dla 35 osób niepełnosprawnych z zawartymi w orzeczeniu o stopniu niepełnosprawności wskazaniem do terapii zajęciowej. W 2020 r. Stowarzyszenie "Przymierze – Ziemia Piska" w Piszcu pozyskało dofinansowanie ze środków PFRON na przeprowadzenie modernizacji w wybranych pomieszczeniach Warsztatu oraz zakup wyposażenia. W wyniku zrealizowanego przedsięwzięcia w 7 pomieszczeniach wymieniono posadzki, w 4 pomieszczeniach wymieniono stolarkę drzwiową, w 2 pomieszczeniach wymieniono niezbędne meble.

W powiecie piskim działają także organizacje pozarządowe zajmujące się problematyką osób niepełnosprawnych. Do najprężniej działających należą:

- Ewangelickie Stowarzyszenie BETEL,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów, Oddział w Piszcu,
- Polski Związek Niewidomych, Zarząd Koła w Piszcu,
- Stowarzyszenie „Przymierze-Ziemia Piska” w Piszcu,
- Stowarzyszenie Kobiet na Plus z/s w Rucianem Nidzie,

Powiat Piski charakteryzuje wysoka stopa bezrobocia. Zgodnie z załącznikiem do Obwieszczenia Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego z dnia 28 września 2020 r. w sprawie przeciętnej stopy bezrobocia w kraju oraz na obszarze powiatów, przeciętna stopa bezrobocia (wg stanu na dzień 30 czerwca 2020 r.) dla kraju wyniosła 6,1, dla województwa warmińsko-mazurskiego 10,4, natomiast dla powiatu piskiego 14,2.

Zgodnie ze sprawozdaniem *MRPiPS-01 Sprawozdanie o rynku pracy za sierpień 2020 r.* na koniec miesiąca sprawozdawczego liczba zarejestrowanych bezrobotnych wyniosła 2032 osób, w tym: 1128 kobiet. Wśród zarejestrowanych bezrobotnych 441 osób to osoby z prawem do zasiłku, w tym 249 to kobiety.

2. Osoby niepełnosprawne w powiecie piskim:

Najnowsze dane dotyczące osób niepełnosprawnych pochodzą z *Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011*. Należy wyjaśnić, że zgodnie z przyjętą klasyfikacją GUS zbiorowość osób niepełnosprawnych została podzielona na dwie grupy, tj.:

1. **osoby niepełnosprawne prawnie**, czyli takie, które posiadają odpowiednie, aktualne orzeczenie wydane przez organ do tego uprawniony,
2. **osoby niepełnosprawne biologicznie**, czyli takie, które nie posiadają odpowiedniego, aktualnego orzeczenia wydanego przez organ do tego uprawniony, ale mają (odczuwają) całkowicie lub poważnie ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności. Osoby te, ze względu na nieposiadanie stosownego orzeczenia potwierdzającego ich niepełnosprawność, nie mogą korzystać z pomocy skierowanej do osób niepełnosprawnych prawnie. Osoby niepełnosprawne biologicznie nie posiadają podstawy prawnej do korzystania z ulg, uprawnień i pomocy, tak jak osoby, które te orzeczenie posiadają.

Zgodnie z ww. danymi na koniec 2011 r. Powiat Piski zamieszkiwało 5693 osób niepełnosprawnych, (co stanowiło 9,73% ogółu mieszkańców powiatu), w tym: 3311 osób niepełnosprawnych prawnie i 2382 osób niepełnosprawnych biologicznie.

Wśród osób niepełnosprawnych prawnie 949 osób deklarowało posiadanie orzeczenia o znacznym stopniu niepełnosprawności, 1124 osób o umiarkowanym stopniu, 913 osób o lekkim stopniu, 155 osób posiadało orzeczenia o nieustalonym stopniu i 170 osób w wieku 0-15 lat deklarowało posiadanie orzeczenia o niepełnosprawności.

Natomiast wśród osób niepełnosprawnych biologicznie 109 osób deklarowało całkowite odczuwanie ograniczenia sprawności, 615 osób poważne ograniczenia sprawności i aż 1658 osób umiarkowane ograniczenia sprawności.

Z ogólnej liczby osób niepełnosprawnych w powiecie piskim, wg stanu na 2011 r., 2920 to kobiety (w tym: 1502 kobiety niepełnosprawne prawnie) i 2772 to mężczyźni (w tym: 1810 mężczyźni niepełnosprawni prawnie).

Wśród ogólnej liczby niepełnosprawnych kobiet 1130 z nich było w wieku produkcyjnym, w tym 687 to kobiety niepełnosprawne prawnie. Natomiast wśród ogólnej liczby niepełnosprawnych mężczyzn 1828 z nich było w wieku produkcyjnym, w tym 1285 to mężczyźni niepełnosprawni prawnie.

Powiatowy Zespół Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Ełku orzeka w sprawach ustalenia stopnia niepełnosprawności oraz niepełnosprawności dla osób poniżej 16 roku życia.

Poniższe tabele zawierają zestawienie liczbowe wydawanych przez Zespół w Ełku orzeczeń o stopniu niepełnosprawności i o niepełnosprawności mieszkańcom powiatu piskiego w latach 2019-2020.

Ilościowe zestawienie wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności

w 2019r.:

Liczba wydanych orzeczeń według stopnia niepełnosprawności	OGÓLEM:
Stopień znaczny	211
Stopień umiarkowany	234
Stopień lekki	149
Razem	594

Źródło: Powiatowy Zespół ds osób orzekania o Niepełnosprawności w Elku

Ilościowe zestawienie wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności

w 2019r.:

	OGÓLEM:
Liczba wydanych orzeczeń osoby przed 16 rokiem życia	97

Źródło: Powiatowy Zespół ds osób orzekania o Niepełnosprawności w Elku

**Ilościowe zestawienie wydawanych orzeczeń o stopniu niepełnosprawności
w 2020r.:**

Liczba wydanych orzeczeń według stopnia niepełnosprawności	OGÓLEM:
Stopień znaczny	36
Stopień umiarkowany	69
Stopień lekki	29
Razem	134

Źródło: Powiatowy Zespół ds osób orzekania o Niepełnosprawności w Elku

**Ilościowe zestawienie wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności
w 2020r.:**

	OGÓLEM:
Liczba wydanych orzeczeń osoby przed 16 rokiem życia	27

Źródło: Powiatowy Zespół ds osób orzekania o Niepełnosprawności w Elku

Jak to zaznaczono wcześniej powiat piski charakteryzuje się wysoką stopą bezrobocia. Problem bezrobocia dotyczy także osób niepełnosprawnych, którzy należą do kategorii osób będących w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy. Stanowisko to m. in. uwarunkowane jest przekonaniem, że niepełnosprawni nie są w pełni wartościowymi pracownikami, często o niskich kwalifikacjach i ograniczonej sprawności fizycznej, psychicznej i umysłowej. Pracodawcy bardzo niechętnie zatrudniają osoby niepełnosprawne obawiając się ich niskiej wydajności w pracy. Dlatego też ważne jest, aby osoby niepełnosprawne miały zapewnione odpowiednie do swoich potrzeb wsparcie w postaci poradnictwa zawodowego, pośrednictwa pracy, a także zatrudnienia.

Według danych zawartych w sprawozdaniu *MRPiPS - 01 Bezrobotni zarejestrowani za sierpień 2020 r.* w Powiatowym Urzędzie Pracy w Piszcu w końcu miesiąca sprawozdawczego zarejestrowanych było 2032 osób, w tym 71 osób niepełnosprawnych, w tym 29 kobiet. Z pośród 71 osób zarejestrowanych 10 osób to osoby z prawem do zasiłku, w tym 2 osoby to kobiety.

3. Potrzeby i oczekiwania osób niepełnosprawnych powiatu piskiego (na podstawie przeprowadzonych ankiet).

W celu właściwego zbadania potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych zamieszkujących na terenie Powiatu Piskiego przeprowadzono ankiety zarówno wśród instytucji działających na terenie naszego powiatu, jak i wśród samych osób niepełnosprawnych i ich opiekunów.

Opracowano dwa rodzaje ankiet. Jedną z nich skierowano do jednostek samorządu terytorialnego oraz do ich jednostek organizacyjnych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, szkół oraz organizacji pozarządowych z terenu powiatu. Łącznie ankietę przesłano do 27 instytucji. Wypełnioną ankietę odesłało 26 instytucji.

Natomiast drugą z ankiet, dotyczącą aktualnych potrzeb i oczekiwań osób niepełnosprawnych, przeprowadzono wśród osób niepełnosprawnych i ich opiekunów. Łącznie otrzymano 27 ankiet wypełnionych przez osoby niepełnosprawne lub ich opiekunów. Wśród 27 osób niepełnosprawnych udzielających odpowiedzi było 15 kobiet i 12 mężczyzn. Należy podkreślić, że w przeważającej większości odpowiedzi udzielali uczestnicy Warsztatów Terapii Zajęciowej w Piszcu, Środowiskowego Domu Samopomocy w Ukcie lub opiekunowie tych osób.

Ponadto poproszono Powiatowy Urząd Pracy w Piszcu o przedstawienie propozycji działań dotyczących Powiatowego Programu Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych. Propozycje działań i wskazówki przedstawione przez Powiatowy Urząd Pracy w Piszcu zostały ujęte w celu szczegółowym nr 4 Powiatowego Programu Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych.

Łącznie przeanalizowano 53 ankiety, tj. 26 otrzymanych od instytucji oraz 27 otrzymanych od osób niepełnosprawnych lub ich opiekunów.

Analiza informacji zawartych w odesłanych ankietach (wypełnianych przez przedstawicieli różnych instytucji oraz przez same osoby niepełnosprawne lub ich opiekunów) wskazuje na następujące problemy i oczekiwania osób niepełnosprawnych:

1. Osoby niepełnosprawne w dalszym ciągu oczekują przejrzystego przekazu informacji na temat przysługujących im ulg i uprawnień, do nich adresowanych usług oraz instytucji,

działających na ich rzecz. Informacji tych najczęściej szukają w internecie. Duża część ankietowanych wskazuje jednak, że nie każdy z nich ma do niego dostęp, dlatego też informacji oczekiwałyby w postaci ulotek, informatorów dostępnych w różnego rodzaju instytucjach publicznych, np. urzędach, przychodniach, kościołach. Szczególnie niepełnosprawni mieszkańcy wsi odczuwają niską świadomość na temat przysługujących im praw oraz instytucji świadczących różnego rodzaju pomoc osobom niepełnosprawnym. Pracownicy instytucji w ankietach także wskazują, że zgłaszające się do nich osoby niepełnosprawne, czy też ich opiekunowie nie posiadają wiedzy, gdzie zwrócić się z konkretnym problemem i jak załatwić określona sprawę.

2. Często głównym utrudnieniem w dostępie do przysługujących osobom niepełnosprawnym praw, ulg i uprawnień jest utrudniony dojazd do określonej instytucji, przy jednoczesnym braku dostępu do internetu. Zarówno instytucje, jak i osoby niepełnosprawne widzą potrzebę tworzenia punktów informacyjnych dla osób niepełnosprawnych, szczególnie na terenach wiejskich.
3. Osoby niepełnosprawne wskazują, że załatwianie różnego rodzaju spraw urzędowych, składanie wniosków jest dla nich skomplikowane. Jednocześnie osoby te oczekują większej wyrozumiałości i dociekliwości ze strony urzędników, pracowników instytucji świadczących tym osobom pomoc, ze względu na problem polegający na trudności wyrażenia się, nazywania swoich potrzeb i problemów. Ponadto wskazują na zbyt długi okres w załatwianiu spraw, w szczególności związany z rozpatrywaniem wniosków o ustalenie stopnia niepełnosprawności oraz na trudności w uzyskaniu samego orzeczenia potwierdzającego niepełnosprawność.
4. W ocenie osób niepełnosprawnych instytucje, które orzekają o niepełnosprawności (tj. instytucje, do których osoba niepełnosprawna trafia po raz pierwszy) oraz lekarze pierwszego kontaktu, nie informują o uprawnieniach wynikających z posiadania orzeczenia zaliczającego daną osobę do grona osób niepełnosprawnych.
5. Problem transportu podkreślany jest też przy okazji wskazywania na trudności w dostępie do specjalistów, czy dojazdu do szkoły. Osoby niepełnosprawne oczekiwałyby stworzenia im możliwości korzystania z samochodu przystosowanego do przewozu osób niepełnosprawnych, w szczególności tych poruszających się na wózku inwalidzkim, który służyłby np. do przewozu tych osób do lekarza specjalisty, rehabilitację, na komisję orzekającą o niepełnosprawności.
6. Osoby niepełnosprawne nadal potrzebują wsparcia ze strony społeczeństwa polegającego na zrozumieniu i akceptacji potrzeb, ale i problemów tych osób, szczególnie

w społeczności lokalnej, np. pierwszeństwo w kolejce do lekarza pierwszego kontaktu, specjalistów, itp. Niepełnosprawni wskazują na potrzebę opiekuna/asystenta, który pomógłby w załatwianiu codziennych spraw.

7. Niepełnosprawni w dalszym ciągu podkreślają bardzo dużą potrzebę korzystania z fachowych porad świadczonych przez specjalistów, takich jak np.: prawnik, psycholog, doradca zawodowy, rehabilitantów, fizjoterapeutów, lekarzy specjalistów, specjalistycznych usług opiekuńczych, logopedów, terapeutów środowiskowych, psychiatrów dziecięcych, socjoterapeutów, pedagogów specjalnych (w tym: surdopedagogów, tyflop pedagogów).
8. Z utrudnionym dostępem do informacji czy komunikowaniem się ściśle wiąże się problem nadal występujących barier urbanistycznych, architektonicznych, technicznych, które utrudniają, a często uniemożliwiają dostęp do miejsc publicznych, tj. urzędy, ośrodki zdrowia, placówki oświatowe, sklepy, itp. W dalszym ciągu w tych miejscach brak jest podjazdów, wind, systemów otwierania drzwi dostosowanych do potrzeb osób poruszających się na wózkach inwalidzkich, występuje nierówna nawierzchnia czy wysokie krawężniki. Problemem jest też zbyt mała liczba parkingów przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych.
9. Ankietowani nadal zgłaszają trudności związane z dostępem do edukacji. Wskazywane trudności głównie związane są z brakiem kadry pedagogicznej przygotowanej do nauczania w szczególności niepełnosprawnych dzieci, brak kadry wspomagającej nauczycieli w nauczaniu osób niepełnosprawnych, brak stałej opieki psychologa, surdopedagoga, tyflop pedagoga, tłumacza języka migowego, dodatkowo brak odpowiedniego podejścia nauczycieli do niepełnosprawnych uczniów oraz wciąż funkcjonujące wśród pozostałych uczniów stereotypy na temat niepełnosprawnych rówieśników. Problemem jest brak zapewnienia przez placówki edukacyjne edukacji włączającej. Ankietowani wskazują na potrzebę organizowania zajęć integracyjnych uczniów korzystających z nauczania indywidualnego z innymi dziećmi, co znacząco pozytywnie wpłynęłoby na ich późniejsze relacje społeczne i zapobiegło późniejszemu poczuciu wyobcowania, a wręcz wykluczenia społecznego. Ponadto, nadal jako barierę wskazuje się występujące na terenie szkół bariery architektoniczne, w tym także brak przystosowanych sal lekcyjnych, łazienek, ale i brak pomocy dydaktycznych dedykowanych do niepełnosprawnego ucznia. Kolejny problem związany z dostępem osób niepełnosprawnych do edukacji wiąże się z małą ilością placówek, które są

skierowane typowo do niepełnosprawnego ucznia, a także z dojazdem do tych szkół, szczególnie z terenów wiejskich.

10. Zarówno osoby niepełnosprawne jak i przedstawiciele instytucji wskazują na trudności w dostępie osób niepełnosprawnych do specjalnych usług zdrowotnych, w szczególności rehabilitacyjnych. Podkreślają długi okres oczekiwania na wizytę, a także fakt, że niektórzy specjaliści są dostępni wyłącznie w większych, odległych miejscowościach.
11. Osoby niepełnosprawne widzą potrzebę organizowania szkoleń, kursów podnoszących ich kwalifikacje zawodowe, w szczególności wskazują na szkolenia i kursy uczące wykonywania konkretnych czynności na stanowisku cukiernika, florysty, sprzedawcy, ale także szkolenia przygotowujące do podjęcia e-zatrudnienia. Zaznaczają przy tym, że w miarę możliwości chcieliby mieć możliwość odbycia szkolenia czy kursu w miejscu zamieszkania. Zarówno ankietowane osoby niepełnosprawne, jak i przedstawiciele instytucji utrzymują, iż w dalszym ciągu niezbędne są szkolenia dla osób niepełnosprawnych z zakresu umiejętności autoprezentacji, ale i motywujące osoby niepełnosprawne do podnoszenia swoich umiejętności i poszukiwania pracy.
12. Osoby niepełnosprawne wskazują na potrzebę tworzenia Zakładów Pracy Chronionej, Zakładów Aktywności Zawodowej, w których w ich ocenie łatwiej znajdowałoby zatrudnienie.
13. Ankietowani, tj. osoby niepełnosprawne, ich opiekunowie oraz instytucje działające na rzecz środowiska niepełnosprawnych, podkreślają potrzebę podejmowania działań wspomagających zatrudnienie osób niepełnosprawnych, w tym promowanie wśród pracodawców zatrudnianie osób niepełnosprawnych. Ponadto ankietowani wskazują na potrzebę korzystania z doradcy zawodowego oraz asystenta zarówno w poszukiwaniu pracy, ale i podczas jej wykonywania. Ankietowani wysuwają postulat stworzenie bazy pracodawców, którzy wyrażają chęć zatrudnienia osób niepełnosprawnych.
14. Ankietowani wskazują na potrzebę prowadzenia spotkań, prelekcji, szkoleń, kursów dla rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych z zakresu praw i uprawnień osób niepełnosprawnych, na temat instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych, opieki nad osobą niepełnosprawną stosownie do rodzaju niepełnosprawności itp., co ułatwiłoby im podejmowanie stosownych działań związanych z opieką nad osobą niepełnosprawną, kształtowaniu ich edukacji, rozwijaniu czy odkrywaniu umiejętności. Ponadto brak grup wsparcia dla rodzin osób niepełnosprawnych.

15. We wszystkich ankietach podkreśla się potrzebę integracji osób niepełnosprawnych ze środowiskiem lokalnym. Promowanie i podejmowanie działań mających na celu integrację osób niepełnosprawnych, w szczególności dzieci z ich rówieśnikami.
16. W ankietach wskazuje się na potrzebę wypracowania wspólnych celów różnych instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych, które zajmowałyby się osobami niepełnosprawnymi i ich rodzinami na różnych etapach życia tj. opieka zdrowotna, edukacja, pomoc ze strony doradcy zawodowego, poszukiwanie i podejmowanie pracy, asystent pracy, ale i w życiu codziennym, tj. wsparcie ze strony opiekuna / asystenta rodziny.

II. ADRESACI PROGRAMU

Program obejmuje swym zasięgiem teren powiatu piskiego w skład, którego wchodzi gminy: Pisz, Orzysz, Ruciane – Nida, Biała – Piska.

Adresatami programu są:

1. osoby niepełnosprawne, które zamieszkują na terenie Powiatu Piskiego,
2. rodziny i opiekunowie prawni niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Piskiego,
3. urzędy, w szczególności urzędy administracji samorządu powiatowego i gminnego,
4. instytucje państwowe,
5. organizacje pozarządowe, działające na rzecz każdego obywatela, a w szczególności na rzecz osób niepełnosprawnych,
6. przedsiębiorcy działający na terenie Powiatu Piskiego, którzy są potencjalnymi pracodawcami osób niepełnosprawnych,
7. każdy, kto swoim działaniem wspiera środowisko osób niepełnosprawnych i działa na ich rzecz.

III. CELE POWIATOWEGO PROGRAMU DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Celem głównym niniejszego programu jest aktywizacja społeczna i zawodowa niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Piskiego poprzez eliminowanie lub zmniejszanie barier ograniczających uczestnictwo tych osób w życiu społecznym i zawodowym.

Osiągnięcie tego celu wymaga podejmowania w szczególności działań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej określonych w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (t.j. Dz. U. z 2020, poz. 426 z późn. zm.).

Dla uzyskania celu głównego należy wyznaczyć i zrealizować następujące cele szczegółowe, tj.:

1. Usprawnienie systemu informacji na temat ulg, uprawnień i praw przysługujących osobom niepełnosprawnym.
2. Zlikwidowanie lub niwelowanie szeroko pojętych barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym, w szczególności barier: w komunikowaniu się, technicznych, architektonicznych i transportowych.
3. Niwelowanie barier ograniczających osoby niepełnosprawne w dostępie do rehabilitacji.
4. Niwelowanie barier ograniczających osoby niepełnosprawne w dostępie do edukacji.
5. Wyeliminowanie lub zmniejszanie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu zawodowym.
6. Wprowadzanie innowacyjnych przedsięwzięć i rozwiązań na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin mających pozytywny wpływ na ich aktywizację społeczną i zawodową .

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 1

USPRAWNIENIE SYSTEMU INFORMACJI NA TEMAT ULG, UPRAWNIEN I PRAW PRZYSŁUGUJĄCYCH OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM

Zadania:

1. Rozpowszechnianie informacji nt. przysługujących osobom niepełnosprawnym ulg, uprawnień i praw osób niepełnosprawnych (np. bieżące zamieszczanie i aktualizowanie informacji na stronie internetowej, organizowanie spotkań informacyjnych, opracowanie i rozdysponowanie ulotek nt. zagadnień związanych z osobami niepełnosprawnymi).
2. Aktualizacja i upowszechnianie bazy instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych oraz zakresu ich działania.
3. Podejmowanie współpracy z Powiatowym Zespołem Do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności, różnymi instytucjami czy organizacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w celu zwiększenia dostępu tych osób do informacji na temat przysługujących im ulg i uprawnień oraz instytucji działających na ich rzecz.
4. Rozpowszechnianie informacji na temat możliwości składania wniosków o dofinansowanie ze środków PFRON drogą elektroniczną, zapewnienie obsługi realizacji tych wniosków.

Efekty:

1. Usprawnienie przepływu aktualnych informacji dotyczących ulg, uprawnień oraz praw przysługujących osobom niepełnosprawnym.
2. Wzrost świadomości osób niepełnosprawnych na temat instytucji działających na ich rzecz.
3. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych korzystających z przysługujących im praw, ulg i uprawnień.
4. Wzrost aktywności społecznej osób niepełnosprawnych.
5. Wzrost samodzielności osób niepełnosprawnych w załatwianiu spraw urzędowych.

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 2

ZLIKWIDOWANIE LUB NIWELOWANIE SZEROKO POJĘTYCH BARIER OGRANICZAJĄCYCH UCZESTNICTWO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN W ŻYCIU SPOŁECZNYM, W SZCZEGÓLNOŚCI BARIER: W KOMUNIKOWANIU SIĘ, TECHNICZNYCH, ARCHITEKTONICZNYCH I TRANSPORTOWYCH

Zadania:

1. Udzielanie dofinansowania ze środków PFRON na likwidację barier komunikowaniu się, technicznych i architektonicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.
2. Udzielanie dofinansowania ze środków PFRON na likwidowanie barier w obiektach użyteczności publicznej znajdujących się na terenie powiatu piskiego w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszanie się i komunikowanie, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.
3. Rozpowszechnianie informacji na temat możliwości uzyskania wsparcia finansowego ze środków PFRON na zapewnienie dostępności w wielorodzinnych budynkach mieszkalnych zamieszkiwanych przez osoby niepełnosprawne, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.
4. Wspieranie działań mających na celu likwidowanie barier transportowych przez indywidualne osoby niepełnosprawne oraz instytucje działające na ich rzecz.
5. Udzielanie osobom niepełnosprawnym finansowego wsparcia w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B.
6. Podejmowanie działań mających na celu likwidację barier w dostępie do uczestnictwa w społeczeństwie informacyjnym poprzez: zwiększenie dostępu osób niepełnosprawnych do Internetu.
7. Udzielanie dofinansowania do zakupu specjalistycznego sprzętu elektronicznego i oprogramowania.
8. Udzielanie dofinansowania do szkoleń w zakresie obsługi nabytego specjalistycznego sprzętu elektronicznego i oprogramowania.

9. Wspieranie projektów dotyczących aktywizacji i/lub integracji osób niepełnosprawnych poprzez rozpowszechnianie informacji nt. możliwości pozyskania środków finansowych na dofinansowanie wymaganego wkładu własnego w tychże projektach.
10. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
11. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania ze środków PFRON do utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.
12. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania ze środków PFRON do zakupu i utrzymania sprawności technicznej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne.
13. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym korzystanie z bezpłatnych porad specjalistów, w szczególności: psychologa, mediatora i prawnika.

Efekty:

1. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które posiadają sprzęt komputerowy, elektroniczny oraz/lub jego specjalistyczne oprogramowanie, w tym urządzenia brajlowskie.
2. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które nabyły umiejętności posługiwania się nabytym sprzętem komputerowym, elektronicznym oraz/lub jego specjalistycznym oprogramowaniem.
3. Wzrost liczby obiektów użyteczności publicznej oraz wielorodzinnych budynków mieszkalnych przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszanie się i komunikowanie, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.
4. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, których mieszkania zostały dostosowane do ich potrzeb.
5. Wzrost liczby przystosowanych do potrzeb osób niepełnosprawnych pojazdów.
6. Wzrost liczby instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych posiadających pojazdy dostosowane do przewozu osób niepełnosprawnych, w tym poruszających się na wózkach inwalidzkich.
7. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych posiadających prawo jazdy kategorii B.
8. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które otrzymały dofinansowanie do zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.

9. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania ze środków PFRON do utrzymania sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym.
10. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych korzystających z protez kończyn, w których zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne.
11. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych samodzielnie funkcjonujących w społeczeństwie.
12. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych aktywnie uczestniczących w życiu społecznym.
13. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które uzyskały bezpłatną pomoc specjalistów, w szczególności psychologa, mediatora i prawnika, zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami.
14. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych otrzymujących dofinansowanie ze środków PFRON, w związku z korzystaniem z Systemu Obsługi Wsparcia Finansowego (SOW).

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 3

NIWELOWANIE BARIER OGRANICZAJĄCYCH OSOBY NIEPEŁNOSPRAWNE W DOSTĘPIE DO REHABILITACJI

Zadania:

1. Udzielanie osobom niepełnosprawnym dofinansowania ze środków PFRON do pobytu tych osób i ich opiekunów na turnusie rehabilitacyjnym.
2. Pomoc osobom niepełnosprawnym w prawidłowym wyborze ośrodka rehabilitacyjnego, zgodnie z rodzajem niepełnosprawności oraz wnioskiem lekarza kierującego na turnus.
3. Udzielanie finansowego wsparcia osobom niepełnosprawnym, osobom fizycznym prowadzącym działalność gospodarczą, osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym nieposiadającym osobowości prawnej do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny.
4. Wspieranie programów i/lub projektów mających na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym dostępu do rehabilitacji.
5. Udostępnienie zainteresowanym osobom niepełnosprawnym i/lub ich opiekunom aktualnej bazy placówek świadczących usługi rehabilitacyjne dla osób niepełnosprawnych.
6. Udzielanie finansowego wsparcia do imprez o charakterze sportowym, kulturalnym, rekreacyjnym i turystycznym osób niepełnosprawnych.
7. Udzielanie finansowego wsparcia działalności Warsztatów Terapii Zajęciowej w Piszku.

Efekty:

1. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które uczestniczyły w turnusie rehabilitacyjnym.
2. Wzrost ilości i jakości świadczonych usług rehabilitacyjnych dla osób niepełnosprawnych.
3. Wzrost aktywności społecznej osób niepełnosprawnych.
4. Umożliwienie osobom niepełnosprawnym korzystanie ze sprzętu rehabilitacyjnego w warunkach domowych.
5. Wykształcenie w osobach niepełnosprawnych umiejętności spędzania czasu wolnego i prowadzenia zdrowego trybu życia.

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 4**NIWELOWANIE BARIER OGRANICZAJĄCYCH OSOBY
NIEPEŁNOSPRAWNE W DOSTĘPIE DO EDUKACJI****Zadania:**

1. Podejmowanie działań mających na celu wyrównywanie szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych.
2. Udzielanie finansowego wsparcia uczącym się osobom niepełnosprawnym na każdym poziomie kształcenia, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.
3. Inicjowanie działań w zakresie wyposażenia lub doposażenia bazy dydaktycznej, rehabilitacyjnej, infrastruktury socjalno-bytowej placówek oświatowych, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.

Efekty:

1. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym możliwości nauki zgodnie z rodzajem ich niepełnosprawności.
2. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, uczących się, które otrzymały wsparcie finansowe na ten cel.

3. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, podejmujących dalszą naukę na kolejnych poziomach kształcenia, szczególnie na poziomie wyższym.
4. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które podejmują zatrudnienie.

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 5

WYELIMINOWANIE LUB ZMNIEJSZENIE BARIER OGRANICZAJĄCYCH UCZESTNICTWO OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH W ŻYCIU ZAWODOWYM

Zadania:

1. Dokonywanie bieżącej analizy skali bezrobocia wśród osób niepełnosprawnych.
2. Sporządzanie diagnozy lokalnego rynku pracy.
3. Udzielanie osobom niepełnosprawnym pomocy finansowej ze środków PFRON na utrzymanie aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.
4. Zapewnienie osobom niepełnosprawnym kompleksowego wsparcia ze strony doradców zawodowych, mającego na celu określenie predyspozycji i możliwości osoby niepełnosprawnej oraz dobór odpowiedniego miejsca pracy i jego wyposażenia.
5. Wspieranie osób niepełnosprawnych instrumentami rynku pracy takimi jak np. szkolenia, staże, prace interwencyjne, określonymi w ustawie o rehabilitacji.
6. Podejmowanie działań mających na celu zakładania przez osoby niepełnosprawne własnej działalności gospodarczej poprzez udzielanie finansowego wsparcia ze środków PFRON w tym zakresie.
7. Udzielanie wsparcia finansowego ze środków PFRON w związku z tworzonymi stanowiskami pracy dla osób niepełnosprawnych, w tym stanowiskami pracy tworzonymi w spółdzielniach socjalnych .
8. Udzielanie pracodawcom informacji na temat korzyści wynikających z zatrudnianie osób niepełnosprawnych.
9. Inicjowanie i organizowanie spotkań osób niepełnosprawnych z pracodawcami (np. giełdy pracy).
10. Współpraca z instytucjami działającymi na rzecz przestrzegania przez pracodawców praw pracowników niepełnosprawnych.

11. Podejmowanie działań na rzecz upowszechnienia informacji o możliwości zatrudniania asystentów osoby niepełnosprawnej.
12. Upowszechnianie informacji o programach i/lub projektach, w ramach których możliwe jest uzyskanie pomocy finansowej na utworzenie spółdzielni socjalnej osób prawnych, zgodnie z obowiązującymi procedurami programów celowych PFRON w powyższym zakresie.
13. Udzielanie osobom niepełnosprawnym, prowadzącym działalność gospodarczą albo własne lub dzierżawione gospodarstwo rolne, dofinansowań do wysokości 50% oprocentowania kredytu bankowego zaciągniętego na kontynuowanie tej działalności.

Efekty:

1. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych aktywnych zawodowo.
2. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które ukończyły szkolenia, a tym samym podniosły swoje kwalifikacje zawodowe.
3. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych prowadzących własną działalność gospodarczą.
4. Wzrost liczby pracodawców, którzy przestrzegają praw niepełnosprawnych pracowników.
5. Wzrost liczby osób niepełnosprawnych, które uzyskały wsparcie ze strony doradcy zawodowego.
6. Zmniejszenie liczby osób niepełnosprawnych zagrożonych wykluczeniem społecznym.

CEL SZCZEGÓŁOWY NR 6

**WPROWADZENIE INNOWACYJNYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ I ROZWIĄZAŃ
NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH I ICH RODZIN MAJĄCYCH
POZYTYWNY WPŁYW NA ICH AKTYWIZACJĘ SPOŁECZNĄ I ZAWODOWĄ**

Zadania:

1. Zachęcanie i wspieranie instytucji do prowadzenia nowatorskich przedsięwzięć na rzecz osób niepełnosprawnych.
2. Rozpowszechnianie informacji wśród samorządów i instytucji o nowatorskich rozwiązaniach dotyczących polityki na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym programach celowych PFRON.

3. Inicjowanie współpracy instytucji działających na terenie powiatu piskiego w celu wypracowania wspólnych kierunków działań na rzecz środowiska osób niepełnosprawnych.

Efekty:

1. Podniesienie atrakcyjności świadczonych osobom niepełnosprawnym usług przez różnego rodzaju instytucje z terenu naszego powiatu.
2. Wzrost skuteczności podejmowanych działań na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.
3. Ujednolicenie polityki na rzecz osób niepełnosprawnych.

IV. ZAKŁADANE REZULTATY

Celem głównym niniejszego programu jest aktywizacja społeczna i zawodowa niepełnosprawnych mieszkańców Powiatu Piskiego poprzez eliminowanie lub zmniejszanie barier ograniczających uczestnictwo tych osób w życiu społecznym i zawodowym.

Zakłada się, że cel główny zostanie osiągnięty po zrealizowaniu celów szczegółowych, określonych w niniejszym Powiatowym Programie Działań Na Rzecz Osób Niepełnosprawnych, które w swych założeniach ukierunkowane są na osiągnięcie następujących rezultatów końcowych:

1. Usprawnienie systemu informacji na temat ulg, uprawnień i praw przysługujących osobom niepełnosprawnym.
2. Zlikwidowanie lub zmniejszenie szeroko pojętych barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych i ich rodzin w życiu społecznym, w szczególności barier: w komunikowaniu się, technicznych, architektonicznych i transportowych.
3. Zmniejszenie barier ograniczających osoby niepełnosprawne w dostępie do rehabilitacji.
4. Zmniejszenie barier ograniczających osoby niepełnosprawne w dostępie do edukacji.
5. Wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo osób niepełnosprawnych w życiu zawodowym.
6. Wprowadzanie innowacyjnych przedsięwzięć i rozwiązań na rzecz osób niepełnosprawnych i ich rodzin aktywizujących społeczną i zawodową.

W założeniach programu przewiduje się zmiany w sferze mentalnej zarówno osób niepełnosprawnych jak też otoczenia, w którym żyją. Dlatego, oprócz wyżej wymienionych tzw. „twardych” rezultatów realizacja programu prowadzić ma do osiągnięcia także rezultatów pośrednich – „miękkich”, jakimi będą: zwiększenie u osób niepełnosprawnych zaufania i wiary we własne siły i możliwości, wzrost ich motywacji i aspiracji zawodowych,

nabycie wiedzy w zakresie aktywnego i skutecznego poruszania się po rynku pracy, nabycie umiejętności komunikacji interpersonalnej, asertywności i autoprezentacji, nabycie wiedzy na temat praw i uprawnień osób niepełnosprawnych, zmiana postaw społecznych w odniesieniu do osób niepełnosprawnych.

V. MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitoring opierał się będzie na systematycznym zbieraniu danych dotyczących realizacji niniejszego Programu, co posłuży do oceny skuteczności i efektywności realizowanych zadań.

Podstawowym elementem systemu monitoringu będzie sprawozdanie z realizacji Programu – wg załącznika sporządzonego przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w roku następnym po zakończeniu roku sprawozdawczego. Będzie dokonywany głównie na podstawie własnych danych oraz informacji pozyskiwanych od podmiotów zaangażowanych w realizację. Monitorowanie Programu rozpocznie się od stycznia 2021 roku i będzie kontynuowane w całym okresie jego trwania.

Za monitorowanie Programu odpowiedzialne jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pieszku, które będzie miało za zadanie dokonywanie bieżącego oszacowania postępu i skutków realizacji Programu przy współpracy Starostwa Powiatowego w Pieszku.

Prowadzenie ewaluacji jest konieczne ze względu na możliwość pojawienia się nowych okoliczności i problemów, których nie można było przewidzieć i zaplanować podczas opracowywania programu i które należy wziąć pod uwagę w trakcie jego trwania.

PODSUMOWANIE

Powiat piski realizuje zadania na rzecz osób niepełnosprawnych określone w art. 35a ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (j.t. Dz. U. z 2020 r. poz. 426 z późn. zm.). Korzystając z doświadczenia przy realizacji założeń poprzednich powiatowych programów oraz biorąc pod uwagę dokonujące się w społeczeństwie zmiany można dojść do konkluzji, że dla osiągnięcia najlepszego efektu należy działać interdyscyplinarnie. Taki jest też główny cel niniejszego programu. Dotyka on wszystkich podstawowych sfer życia. Dla jego osiągnięcia nieodzowne jest realizowanie celów szczegółowych i przypisanych im zadań.

Za realizację celu głównego będzie odpowiedzialne Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Pisz. Cele programu są wynikiem analizy przeprowadzonych ankiet wśród urzędów i instytucji z terenu powiatu piskiego oraz wśród niepełnosprawnych mieszkańców naszego powiatu i ich opiekunów.

Dla osiągnięcia najlepszego efektu niezbędna jest współpraca wielu instytucji. Głównymi partnerami w realizacji celów szczegółowych będą następujące instytucje i organizacje:

- Starostwo Powiatowe w Pisz oraz jednostki organizacyjne,
- Urząd Miejski w Pisz oraz jednostki podległe Gminie Pisz,
- Urząd Miejski w Białej Piskiej oraz jednostki podległe Gminie Biała Piska,
- Urząd Miejski w Orzyszu oraz jednostki podległe Gminie Orzysz,
- Urząd Miejski w Rucianem – Nidzie oraz jednostki podległe Gminie Ruciane – Nida,
- Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów w Pisz,
- Polski Związekiem Niewidomych w Pisz,
- Polskie Stowarzyszenie Diabetyków w Pisz,
- Stowarzyszenie „Przymierze – Ziemia Piska” w Pisz,
- Warsztaty Terapii Zajęciowej w Pisz,

- Ośrodek Rewalidacyjno – Edukacyjno – Wychowawczy w Piszcu,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Ukcie,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Piszcu,
- Powiatowy Środowiskowy Dom Samopomocy w Białej Piskiej,
- Środowiskowy Dom Samopomocy w Orzyszu.

Cele szczegółowe określone w niniejszym programie będą realizowane ze środków finansowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, środków własnych samorządów, środków pozyskanych na realizację różnego rodzaju programów celowych PFRON, projektów, środków uzyskanych od sponsorów oraz z innych źródeł.

Opracowały:

Justyna Żurawska -Inspektor w Starostwie Powiatowym w Pisz